

วิภัตติหมวดที่ ๘ : กาลาติปัตติวิภัตติ					
บุรุษ	ปรสสบท		อัตตโนบท		โยคะ
	เอก.	พหู.	เอก.	พหู.	
ปฐมบุรุษ	สุสา	สุสฺสุ	สุสถ	สุสึสุ	นามโยคะ
มัชฌิมบุรุษ	สุเส	สุสถ	สุสเส	สุสฺวเห	ตุมหโยคะ
อุตตมบุรุษ	สุสฺ	สุสามุหา	สุสฺ	สุสามุหเส	อัมหโยคะ

๑.กาลาติปัตติวิภัตติ บอกอนาคตกาลของอดีต แปลว่า จัก...แล้ว, ถ้างง อ อาคมข้างหน้า แปลว่า จักได้...แล้ว เช่น

อุ.โส เจ ยาน **ลภิสฺสา, อคฺจิสฺสา.**

ถ้าว่า อ.บุรุษนั้น **จักได้แล้ว** ซึ่งยานไซ้, อ.บุรุษนั้น **จักได้ไปแล้ว**.

อุ.สเจ เม ลินโท **นาภวิสฺส, โสโก น อฺปฺปฺชิสฺส.**

ถ้าว่า อ.ภัก **จักไม่ได้มีแล้ว** แก่เราไซ้, อ.ความโศก **จักไม่เกิดขึ้นแล้ว**.

๒.บุรุษและโยคะ

วิภัตติอาขยาตใช้ลงหลังธาตุและปัจจัยบอกให้รู้กาล บท วจนะ และบุรุษ **ภาษาบาลีกำหนดให้ประธานกับกริยาต้องมีวจนะและบุรุษเสมอกัน** วิภัตติอาขยาตจึงแบ่งออกเป็น ๓ บุรุษ ๒ วจนะ เช่นเดียวกับปริสสัพพนามเพื่อให้เข้าคู่กัน ในแต่ละฝ่ายวิภัตติคู่ที่ ๑ เป็นปฐมบุรุษ วิภัตติคู่ที่ ๒ เป็นมัชฌิมบุรุษ วิภัตติคู่ที่ ๓ เป็นอุตตมบุรุษตามลำดับ กริยาเป็นบุรุษใดต้องประกอบประธานให้มีบุรุษตรงกับกริยาเสมอ **การประกอบประธานให้มีบุรุษตรงกับกริยา เรียกว่า โยคะ** โดยปกติมักกล่าวสั้น ๆ ว่า **โยค** (อ่านว่า โยก) ต่อไปนี้จะแสดงวิภัตติอาขยาตหมวดกาลาติปัตติวิภัตติฝ่ายปรสสบทเป็นตัวอย่าง ส่วนฝ่ายอัตตโนบทให้เทียบเคียงใช้ตามนี้

บุรุษ	วิภัตติ	โยคะ	คำอธิบาย	ประธานเอกวจนะ	ประธานพหูวจนะ
ปฐมบุรุษ	สุสา, สุสฺสุ	เป็นนามโยคะ	ประกอบนามนามเป็นประธาน	โส, บุริโส คู่กับ สุสา	เต, บุริสา คู่กับ สุสฺสุ
มัชฌิมบุรุษ	สุสเส, สุสถ	เป็นตุมหโยคะ	ประกอบ ตุมห เป็นประธาน	ตฺว คู่กับ สุสเส	ตุมเห คู่กับ สุสถ
อุตตมบุรุษ	สุสฺ, สุสามุหา	เป็นอัมหโยคะ	ประกอบ อมุห เป็นประธาน	อหฺ คู่กับ สุสฺ	มยฺ คู่กับ สุสามุหา

๓.กฎเกณฑ์ประจำหมวดกาลาติปัตติวิภัตติ

- สุสา คงรูป เช่น วทิสฺสา, กริสฺสา หรือรฺสสะ อา ที่ สุสา เป็น อ บ้างก็ได้ เช่น วทิสฺส, กริสฺส
- สุสฺสุ คงรูป เช่น วทิสฺสฺสุ, กริสฺสฺสุ
- สุสเส, สุสถ คงรูป เช่น วทิสฺสเส, กริสฺสเส, วทิสฺสถ, กริสฺสถ
- สุสฺ, สุสามุหา คงรูป เช่น วทิสฺสฺ, กริสฺสฺ, วทิสฺสามุหา, กริสฺสามุหา
- สุสถ, สุสึสุ คงรูป เช่น วทิสฺสถ, กริสฺสถ, วทิสฺสึสุ, กริสฺสึสุ
- สุสเส, สุสฺวเห คงรูป เช่น วทิสฺสเส, กริสฺสเส, วทิสฺสฺวเห, กริสฺสฺวเห
- สุสฺ, สุสามุหเส คงรูป เช่น วทิสฺสฺ, กริสฺสฺ, วทิสฺสามุหเส, กริสฺสามุหเส
- อิ อาคม ต้องลง อิ อาคมหน้าวิภัตติเสมอ เมื่อลงแล้วต้องลบสระที่ปัจจัยทิ้งเสมอ เช่น กร+ไอ+อิ+สุสฺติ =กริสฺสฺติ

แจก ลภ (ได้) ธาตุ + เป็นกัตตุวาจก (อ) + ด้วยกาลาติปัตติวิภัตติเป็นตัวอย่าง					
บุรุษ	ปรสสบท		อัตตโนบท		โยคะ
	เอก.	พหู.	เอก.	พหู.	
ปฐมบุรุษ	ลภิสฺส, ลภิสฺสา	ลภิสฺสฺสุ	ลภิสฺสถ	ลภิสฺสึสุ	นามโยคะ
มัชฌิมบุรุษ	ลภิสฺสเส	ลภิสฺสถ	ลภิสฺสเส	ลภิสฺสฺวเห	ตุมหโยคะ
อุตตมบุรุษ	ลภิสฺสฺ	ลภิสฺสามุหา	ลภิสฺสฺ	ลภิสฺสามุหเส	อัมหโยคะ

ฝ่ายปรึสบท

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี (กาลาติปัตติ) ฝ่ายเอกวจนะ	ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี (กาลาติปัตติ) ฝ่ายพหูวจนะ
๑. โส เจ ปุริโส ยานํ ลภิสฺส , โส ปุริโส อคฺจฉิสฺส .	๒. เต เจ ปุริสา ยานํ ลภิสฺสฺส , เต ปุริสา อคฺจฉิสฺสฺส .
๓. ตฺวํ เจ ยานํ ลภิสฺส , ตฺวํ อคฺจฉิสฺส .	๔. ตุมฺहे เจ ยานํ ลภิสฺส , ตุมฺहे อคฺจฉิสฺส .
๕. อหํ เจ ยานํ ลภิสฺส , อหํ อคฺจฉิสฺส .	๖. มยํ เจ ยานํ ลภิสฺสามฺหา , มยํ อคฺจฉิสฺสามฺหา .

ฝ่ายอัตตโนบท

ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี (กาลาติปัตติ) ฝ่ายเอกวจนะ	ตัวอย่างประโยคภาษาบาลี (กาลาติปัตติ) ฝ่ายพหูวจนะ
๑. โส เจ กมฺมํ กริสฺส , ตสฺส กมฺมํ สิขฺฉิสฺส .	๒. เต เจ กมฺมํ กริสฺสฺส , เตสํ กมฺมํ สิขฺฉิสฺส .
๓. ตฺวํ เจ กมฺมํ กริสฺส , ตฺยหํ กมฺมํ สิขฺฉิสฺส .	๔. ตุมฺहे เจ กมฺมํ กริสฺสฺว , ตุมฺหากํ กมฺมํ สิขฺฉิสฺส .
๕. อหํ เจ กมฺมํ กริสฺส , มยฺหํ กมฺมํ สิขฺฉิสฺส .	๖. มยํ เจ กมฺมํ กริสฺสามฺห , อมฺหากํ กมฺมํ สิขฺฉิสฺส .

แจก ปจ ธาตุ (เข้าไป) + เป็นกัตตฺวาจก (อ) + ด้วยกาลาติปัตติวิภตติเป็นตัวอย่าง

บุรุษ	ปรึสบท		อัตตโนบท		โยคะ
	เอก.	พหู.	เอก.	พหู.	
ปฐมบุรุษ					นามโยคะ
มัชฌิมบุรุษ					ตุมหโยคะ
อุตตมบุรุษ					อัมหโยคะ

ประกอบกริยาจาก ลภ ธาตุ (ได้) และ ขาท ธาตุ (กิน) ด้วยกาลาติปัตติวิภตติให้ครบทั้ง ๓ บุรุษ ๒ วจนะ

บุรุษ	วจนะ	วิภตติ	ภาษาบาลี	คำแปล
๑)ปฐม.	เอก.	สฺสา	โส เจ กุมารो ปฺวํ ลภิสฺส , โส กุมารो ขาทิสฺส .	
๒)ปฐม.	พหู.	สฺสฺส	เต เจ ปฺวํ, เต	
๓)มัชฌิม.	เอก.	สฺเส	ตฺวํ เจ ปฺวํ, ตฺวํ	
๔)มัชฌิม.	พหู.	สฺสถ	ตุมฺहे เจ ปฺวํ, ตุมฺहे	
๕)อุตตม.	เอก.	สฺสํ	อหํ เจ ปฺวํ, อหํ	
๖)อุตตม.	พหู.	สฺสามฺหา	มยํ เจ ปฺวํ, มยํ	

เจ แปลว่า ถ้าว้า, หากว่า ใช้ในประโยคเงื่อนไข เวลาเรียงคำต้องวางไว้ตัวที่ ๒ ของประโยคเท่านั้น.